

(має кремезну тілобудову), *Пумба* (великий, повний, як герой мультфільму “Тімон і Пумба”), *Тімон* (високий, худий, як герой цього ж мультфільму).

Прізвиська, мотивовані певною життєвою ситуацією, зазвичай виникають у середині невеликих кіл людей і вказують на особливі випадки з життя носіїв: *Афган* (колишній військовий, що служив в Афганістані).

Прізвиська, мотивовані особливостями інших осіб, здебільшого родичів носія: *Клин* (предки жили на клині (окраїні) села), *Медичка* (батьки якої мали свою пасіку, продавали мед), *Цибулька* (предки вирощували цибулю).

Прізвиська, мотивовані особливостями мовлення носія. Такі назви характеризують особу за манерою її спілкування, мовленнєвими дефектами: *Волоній* (картавий, не може вимовити правильно свого прізвища Воробій), *Какіста* (гикавий, практично після кожного слова видавав звук *ка*).

Крім того, нами виявлено частина прізвиськ, для яких не вдалося з'ясувати мотив номінації. Для цього є багато причин: можливо вони вже забулись або не до кінця відомі людям у селі. Серед них: *Желяско*, *Фурлік*, *Сметаниха*, *Волюся Горобцьова*, *Лесик*, *Партос*, *Кубік* тощо.

Отже, проведене дослідження показало, що основними антропонімічними одиницями, які найбільш ефективно забезпечують ідентифікацію особи в сільській місцевості, є індивідуальні прізвиська. Такі назви дають змогу виокремити особу, протиставивши її загалу за певною ознакою, яка притаманна лише цьому носію і відсутня в інших членів спільноти, або ж навпаки, відсутня в іменованій людині, але наявна в усіх. Практично всі прізвиська жителів села Таурів є мотивованими і спільнота знає їх походження. Найпоширенішими мотивами номінації є внутрішні, зовнішні та мовленнєві ознаки людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вербовецька О.С. Неофіційна антропонімія Тернопільщини: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.02. Тернопіль, 2016. 20 с.
2. Кравченко Л.О. Українська ономастика: антропоніміка: навч. посіб. К. : Знання, 2014. 239 с.
3. Наливайко М. Неофіційна антропонімія сучасного села. URL: [http://old.philology.lnu.edu.ua/visnyk/56_1_2012/2012_56\(1\)_Nalyvajko.pdf](http://old.philology.lnu.edu.ua/visnyk/56_1_2012/2012_56(1)_Nalyvajko.pdf) (дата звернення: 12.05.2020).

Вирста Дарія
Науковий керівник – викл. Вербовецька О.

ЧОЛОВІЧИ ХРИСТИЯНСЬКІ ІМЕНА В ОСНОВАХ ПРІЗВИЩ УКРАЇНСЬКИХ СПОРТСМЕНІВ

Загальнонаукова актуальність детального вивчення ономастичної спадщини зумовлена необхідністю якнайретельнішого дослідження етимології, особливостей семантики та словотвірної структури цього своєрідного класу лексики, а також з'ясування його психолінгвістичної специфіки, тісно пов'язаної з проблемами національної ментальності, історико-культурними традиціями українства тощо.

Предметом нашого дослідження є лінгвістичні особливості прізвищ українських атлетів. Спортсмени кожної країни – люди, які представляють державу на міжнародному рівні. Їх прізвища відомі носіям кожної культурної спільноти, проте їх вивчення не знайшло практичної реалізації у наукових розвідках. Власне тому й дослідження лексичної бази цих онімів є актуальним.

Прізвисьце є досить характерним і яскравим родовим «маркером», адже, як правило, воно успадковується і передається з покоління в покоління, відображаючи мовну і культурну діяльність предків. Українські прізвища, як і родові найменування більшості європейців, формувалася від антропонімів: давніх композитних і відкомпонітованих імен, особових імен християнського календаря, давньослов'янських автохтонних власних імен та прізвиськ, апелятивних означень особи. Прізвища, так як і імена у давні часи, несли інформацію про найменованого: указували на походження кожної особи, національну належність, рід занять чи

якусь особливість. Сьогодні прізвищем ми називаємо сімейне ім'я, яке передається у спадок, на відміну від особового імені, яке у кожного з членів сім'ї своє власне.

Дослідження прізвищ в ономастиці здебільшого велися за такими напрямками: антропонімія у слов'янських мовах (І.Железняк); сучасні українські прізвища з погляду їх виникнення, словотвірної будови та географічного поширення (Ю.Редько); історія української антропонімії (Р.Керста, М.Худаш); класифікація, етимологія і словотвір особових назв (О.Ткаченко, Л.Гумецька, І.Ковалик, З.Ніколаєнко); етимологія й етногенез (О.Трубачов, А.Білецький) тощо [1].

Важливою проблемою у вивченні українських прізвищ є їхня класифікація. У слов'янській ономастиці маємо немало спроб аналізу антропонімів, у т.ч. і прізвищ. Труднощі у цій царині пов'язані, у першу чергу, з невизначеністю часу їх появи та остаточної стабілізації, а також з неоднозначним розумінням словотвірних процесів у класі прізвищ та змішуванням їх зі словотвором тих імен та апелятивної лексики, на базі яких творилися прізвища. Імена людей є найактивнішими й найчастотнішими словами у мові. На думку П. Чучки, «власні імена – це не просто один із класів слів антропонімів, а такий клас, що є основою для творення назв інших антропонімних класів» [3, с. 132]. Саме імена людей послужили джерелом виникнення прізвищ.

Багато прізвищ утворено від чоловічих християнських імен здебільшого в народній адаптованій формі.

А. Прізвища, похідні від повних чоловічих християнських імен

До таких прізвищ належать наступні: *Абраменко, Абрамова, Вакуленко, Дмитренко, Дорошенко, Макаренко, Маркіан* < Макіян, *Романчук, Матвієнко, Миколенко, Митрофанов, Петрова, Петряк, Семенов, Сидорчук, Степаненко, Харлан, Яремчук, Ярмоленко*.

Б. Прізвища, похідні від усічених варіантів чоловічих християнських імен

Усічення частини імені – це риса, яка властива усім індоєвропейським мовам, у тому числі й антропонімам східнослов'янського походження. Усічення основи імені – це новий варіант імені, його новий емоційний відтінок. Імен цієї категорії порівняно небагато. До них належать наступні прізвища: *Івасюк* < Івась < Іван, *Тимошенко* < Тимоха < Тимофій, *Федецький* < Федь < Федір, *Лесь* < Олесь.

В. Прізвища, похідні від усічено-суфіксальних варіантів чоловічих імен

Твірною базою цих прізвищ стали імена з формантами: **-ць, -хь** [2, с. 92]. Серед них: *Проців* < Проць < Прокіп, *Стаховський* < Стах < Станіслав. Особливістю було те, що творилися вони від імен, які в усіченій формі самостійно не існували.

Серед усіх прізвищ, похідних від суфіксальних особових імен або їх варіантів, а їх чимало, ми виділили: *Гераскевич* < Герась < Герасим, *Зінченко* < Зінь < Зіновій, *Тищенко* < Тишко < Тимофій, *Труш* < Трухан < Трифон, *Юрченко* < Юрко < Юрій та ін. Прізвище *Ващук* належить одразу до двох різних антропонімних гнізд. Це пов'язано із варіантністю імен: Василь (*Ващук*<Васько<Вась<Василь) або Іван (*Ващук*<Івашук<Івашко<Іваш<Іван).

Способом творення досліджуваних прізвищ служать імена, до яких додавалися різні форманти. Вони приєднані до всіх типів основ (повних, ускладнених іншими суфіксами, скорочених), які вже мали функції самостійного антропоніма.

Таким чином, з упевненістю можна відзначити, що українські прізвища – це найцінніше джерело історії розвитку української мови і національної культури. При цьому важливо, що цінність прізвищового іменника у виявленні лінгвокультурних стереотипів наших предків, їх звичаїв традицій та уподобань у сфері називництва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барабаш Т. Лексико–семантичні та словотвірно-структурні особливості українських прізвищ. Херсон, 2013. URL: <http://www.srw.kspu.edu/?p=882> (дата звернення: 18.05.2020).
2. Керста Р. Й. Українська антропонімія XVI століття. Чоловічі іменування. К.: Наук. думка, 1984. 152 с.
3. Чучка П. П. Закарпатські відетнонімні прізвища. *Питання сучасної ономастики*. К.: Наук. думка, 1976. С. 130–132.